

Metsäalan työelämätoimikunnan tilannekuva v. 2020–2021

Metsäalan työelämätoimikunta on laatinut tilannekuvan toimialansa tutkintojen näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadusta. Työelämätoimikuntien tehtäviin kuuluu tuottaa vuosittain tietoa ammatillisen koulutuksen näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadusta omalla toimialallaan (Valtioneuvoston asetus ammatillisesta koulutuksesta 673/2017). Tätä tehtävää varten työelämätoimikunnilla on ollut käytössään seuranta-, arviointi- ja palautetietoa muun muassa Opetushallinnon tilasto-, ohjaus- ja säätelypalvelusta ja kansallisesta KOSKI-tietovarannosta.

Vuoden 2020 suoritustiedot on annettu toimikuntien käyttöön vuoden 2021 keväällä. Tämän ajankohdan jälkeen KOSKI-dataan tehdyt oppilaitosten tekemät mahdolliset korjaukset eivät näy tässä tilannekuvassa. Sama koskee vuoden 2021 suoritustietojen tilastotietoja, jotka on poimittu KOSKI-tietokannasta 2022 alkuvuodesta. Tarkistetut suoritustiedot julkaistaan myöhemmin Opetushallinnon tilastopalvelussa Vipunen.fi -sivustolla.

Tilannekuvassa käytetyt tiedot on poimittu KOSKI-tietokannasta suoraan siinä muodossa kuin oppilaitokset ovat ne ilmoittaneet. Tilastot voivat sisältää puutteellisia tai virheellisiä tietoja. Esimerkiksi teknisistä syistä johtuen, kaikki oppilaitosten omiin opintohallintojärjestelmiin kirjatut tiedot eivät ole siirtyneet KOSKI-tietokantaan oikein, jolloin tieto tilastoituu ”ei tietoa”/”ei ilmoitettu” -kohtien alle.

Lähdemateriaalina on ollut esimerkiksi toimikuntien vierailukäyntiraportit, oikaisupyynnöt ja lausunnot.

Tutkintojen ja tutkinnon osien suoritustiedot

Tutkintojen ja tutkinnon osien suoritukset	2020		2021	
	koko tutkinto	tutkinnon osa	koko tutkinto	tutkinnon osa
Metsäalan perustutkinto	541	3 902	562	3 962
Metsäkoneenkuljetuksen osaamisala	372		390	
Metsätalouden osaamisala	132		130	
Metsäenergian tuotannon osaamisala	26		30	
Metsäkoneasennuksen osaamisala	11		7	
Tyhjä			1	
Metsäalan ammattitutkinto	84	618	195	1 047
Metsäkoneenkuljetuksen osaamisala	22		55	
Bioenergian osaamisala	1		1	
Metsäkoneasennuksen osaamisala			1	
Metsätalouden osaamisala	58		137	
Tyhjä			1	
Metsäalan erikoisammattitutkinto	12	51	1	10
Metsänkäsittelyn osaamisala				
Puunkorjuun osaamisala	12		1	
Yhteensä				

* Tiedot poimittu alkuvuodesta 2021 (vuoden 2020 tietojen osalta) ja alkuvuodesta 2022 (vuoden 2021 tietojen osalta), eikä tietoja ole päivitetty näiden ajankohtien jälkeen. Tutkinnon osien suoritukset eivät sisällä paikallisina ilmoitettuja tutkinnon osia. Siirtymäajalla olevat tutkinnot eivät näy ko. taulukossa eivätkä sisälly taulukossa oleviin määriin.

Tavoitteena tutkinnon osia /tavoitteena koko tutkinto

Aikuiset suorittavat tutkinnon osia, koska eivät halua suorittaa yhteisiä tutkinnon osia (myöh. yto-aineet). Koulutuksen järjestäjän rahoituksen kannalta tämä ei ole hyvä ratkaisu. Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus JOTPA:n myötä tutkinnon osien määrä voi lisääntyä.

Pohdintoja

Tutkintojen ja tutkinnon osien määrien kehitys

Tutkinnon osien määrä metsäalan tutkinnoissa on noussut vuodesta 2020 vuoteen 2021. Metsäalan perustutkinnon rakenne on muuttunut, mikä voi vaikuttaa tutkinnon osiin, mutta kokonaisuun tutkintoihin sillä ei pitäisi olla vaikutusta. Ennen oli käytössä näyttötutkintojärjestelmä, jolloin aikuisopiskelijoille ei kuulunut yhteiset tutkinnon osat. Reformin myötä yhteiset tutkinnon osat liitettiin kaikkiin perustutkintoihin vuoden 2018 alusta lähtien. Jos yhteisiä tutkinnon osia ei suoriteta, ei voi suorittaa koko tutkintoa. Aikuisopiskelijat suorittavat osatutkintoja, koska eivät saa hyväksiluettua yhteisiä tutkinnon osia, jolloin päätyvät tekemään vain ammatilliset tutkinnon osat.

Metsäalan ammattitutkinnossa määrät ovat nousseet eniten metsätalouden osaamisalalla (tuplaantunut).

Ammatilliset tutkinnon osat, pakolliset ja valinnaiset tutkinnon osat, ytot

Tutkinnon osien suorituspäässä näkyy se, että osa tutkinnon osista on kaikille pakollisia, osa osaamisalakohtaisia ja osa vapaavalinnaisia. Ammatillisten tutkinnon osien suorituspäässä vastaavat hyvin työelämän tarpeita. Ammatillisten tutkinnon osien määrässä painottuvat konetyöhön liittyvät tutkinnon osat ja yhteisissä tutkinnon osissa viestintä- ja matemaattisluonnontieteelliset osat. Ammatillisten tutkinnon osien määrän kasvua voisi selittää myös se, että metsäalalla tarvitaan yhä monipuolisempaa osaamista, johon monipuolisella tutkinnon osien valinnalla pyritään vastaamaan. Aikuisopiskelijat eivät välttämättä suorita yhteisiä tutkinnon osia.

Muutokset suorituspäässä

Ammatillisen koulutuksen reformin, ammatillisen koulutuksen rahoitusrakenteen ja opetukseen takavuotena kohdistuneiden säästöjen sekä kaikkien metsäalan tutkintojen uudistusten osuminen samoille vuosille vaikuttaa varmasti suorituspääsiin. Tulevina vuosina nähtänee, vakiintuuko suorituspäämäärät ja mille tasolle. Isossa osassa oppilaitoksissa opettajien työaikaan on tullut muutoksia, mikä voisi vaikuttaa tutkintojen tarjontaan.

Tutkinnot tai tutkintojen osaamisalat, joiden suorituksia on marginaalisesti

Metsäalan erikoisammattitutkintoa suoritetaan vähän. Koko tutkintoja on suoritettu vuosina 2020 ja 2021 vain yhden koulutuksen järjestäjän toimesta. Tutkinnon osia on järjestänyt kaksi koulutuksen järjestäjää vuonna 2021. Erikoisammattitutkinnon osien määrä on vähentynyt huomattavasti. Vaikka kyseistä tutkintoa suoritetaan vähän, on erittäin tärkeää, että tutkinto on olemassa, koska sitä käytetään ammatillisen opettajan pätevyyden saamiseksi. Metsäalan perustutkinnossa Turvetuotannon opintoja oli 3 opiskelijalla.

Tutkintojen järjestäminen

Aktiiviset koulutuksen järjestäjät / järjestämisluvat

Tutkinto	Järjestämisluvat	Aktiiviset järjestäjät
Metsäalan ammattitutkinto	22	16
Metsäalan erikoisammattitutkinto	10	3
Metsäalan perustutkinto	40	26

* aktiivisuus määritellään sillä, onko koulutuksen järjestäjältä/oppilaitokselta kirjautunut tutkintojen tai tutkinnon osien suorituksia joko 2020 tai 2021 vuonna toimikunnalle toimitetun KOSKI-datan perusteella. Tiedot poimittu alkuvuodesta 2021 (vuoden 2020 osalta) ja alkuvuodesta 2022 (vuoden 2021 osalta), eikä tietoja ole päivitetty näiden ajankohtien jälkeen.

Pohdintoja

Tutkintojen järjestäminen

Muutokset tutkintojen järjestämislupien määrässä

Ei muutoksia järjestämislupien määrässä vuodesta 2020 vuoteen 2021.

Tutkintojen / tutkinnon osien suoritusten jakautuminen koulutuksen järjestäjien välillä

v. 2021: 1–104 välillä (koko tutkinnot), viidesosalla alle 10 koko tutkintoa.

v. 2020: 1–56 välillä (koko tutkinnot)

Sekä koko tutkinnon että tutkinnon osien suoritukset painottuvat Savon ja Pohjois-Karjalan alueelle.

Tutkintojen järjestämisen kattavuus maantieteellisesti ja kielellisesti

Metsäalan tutkintojen suorituskielet:

	vuonna 2020	vuonna 2021
suomi	95,76	98,28
ruotsi	4,24	1,72

Kokonaisuutena metsäalan tutkintojen osalta koulutuksen järjestäjien verkosto kattaa koko maan.

Näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laatu

Näyttöjen suorituspaikan jakautuminen

Metsäalan ammatillisista tutkinnon osista puolet on tehty oppilaitoksessa. Oppilaitosnäytöt korostuvat opintojen alkuvaiheen ja erityisesti alkuvaiheen koneellisissa tutkinnonosissa. Työpaikkanäyttöjen osuus kasvaa huomattavasti opintojen loppuvaiheen sekä metsurinäytöissä. Opintojen alkuvaiheen oppilaitospainotusta selittänee opiskelijoiden ajokortittomuus ja osaamisen kapeus.

Työelämätoimikunta näkee, että ohjeistusta näyttöjen suorituspaikan kirjaamisesta tulisi edelleen selkeyttää ja yhtenäistää koulutuksen järjestäjien suuntaan Opetushallituksen toimesta.

Korona saattaa vaikuttaa oppilaitosnäyttöjen määrään.

Amispalautteen keskiarvo näytöstä (päättökysely)

PT: Keskiarvo 4.1, vaihteluväli 3.2–4.7.

AT: Keskiarvo 4.3, vaihteluväli 3.7–4.6

EAT: Vastaajamäärä liian pieni

Puhtaasti metsurikoulut ovat saaneet keskimäärin paremmat arvosanat suhteessa metsäkonekouluihin.

Keskiarvot ovat hyvällä tasolla.

Huonoimmat arvosanat kohdissa: "osallistuin näytön/näyttöjen suunnitteluun" ja "HOKS"

* Arviointiasteikko 1–5, jossa (5) täysin samaa mieltä, (4) jokseenkin samaa mieltä, (3) osin samaa osin eri mieltä, (2) jokseenkin eri mieltä, (1) täysin eri mieltä

Yleisiä havaintoja työelämäpalautteesta

Top 3 parhaiten arvioidut kohdat työelämäpalautteen kysymyksissä; 1) näytön toteutus yhteistyössä oppilaitoksen kanssa onnistui hyvin 2) yhteistyö oppilaitoksen kanssa oli sujuvaa 3) olen tyytyväinen oppilaitoksen toimintaan järjestää työelämän oppimista.

Eniten kehitettävää oli kohdissa 1) oppilaitos tarjosi riittävästi tukea opiskelijan oppimisen ohjaamiseen 2) oppilaitos varmisti, että työpaikkaohjaaja / mentorilla oli tiedossa opiskelijan HOKSiin kirjatut tavoitteet 3) oppilaitos tarjosi riittävästi tukea opiskelijan osaamisen arvioimiseen ja palautteen antamiseen opiskelijalle.

Kaikkien keskiarvo yhteensä 4,1 -> ammattitutkinnon osalta arvosanat ovat parempia kuin perustutkinnon.

Tässä varmaan on syytä keskittyä koko aineistoon, ei niinkään koulutuksen järjestäjäkohtaisiin arvioihin, koska vastausmäärät ovat hyvin pieniä. Kaiken lisäksi tuo "vastaajalukumäärä" (otsikko Vastattu työpaikkajaksojen LKM) tarkoittanee tutkinnon osien lukumäärää, ei opiskelijoita tai työpaikkaohjaajia. Eli jos esim. opiskelijalle tehdään yksi oppisopimus, joka sisältää kaksi tutkinnonosaa (vaikkapa Metsäkoneiden huolto ja Metsätraktorin käyttö) ja tämän oppisopimuksen työpaikkaohjaaja vastaa kyselyyn, saadaan "vastaajamääräksi" kaksi (2).

Kehityskohteisiin toimikunta tulee jatkossa kiinnittämään huomiota.

Havaintona taulukosta; osa koulutuksenjärjestäjistä puuttuu kokonaan -> puuttuvatko vastaajat?

Tässäkin kohtaa tulisi ohjeistusta selkeyttää ja yhtenäistää, jotta palautteet saataisiin kaikilta.

Tullaanko kysymään arvioijapalautetta (työelämä)? Osa opiskelijoista menee suoraan näyttöön. Jääkö näiden osalta palaute kokonaan saamatta?

Eryyisiä johtopäätöksiä on tässä vaiheessa vaikea vielä tehdä, koska palautetta on vasta alettu kerätä 1.7.2021 alkaen.

Pohdintoja

Kaksikantaisuuden toteutuminen osaamisen arvioinnissa

Kaksikantaisuudessa on kehitettävää. Hyvin usein arvioijana on opettaja tai kaksi opettajaa, vaikka lakiin on kirjattu, että vain erityisestä syystä kaksi opettajaa voi toimia arvioijina. Vaikka näyttöjä tehtäisiin oppilaitoksessa, toisena arvioijana tulisi olla työelämän edustaja. Korona on luultavasti vaikuttanut asiaan, toimikunta tulee jatkossa seuraamaan kaksikantaisuuden toteutumista.

Korona-aikana voimassa ollut väliaikainen muutos näyttöjen vastaanoton helpottamisesta (ml. kaksikantaisuus) päättyy 31.7.2022. Tämän jälkeen on voimassa jälleen alkuperäiset vaatimukset. Silloin mm. kaksikantaisuudesta voidaan poiketa vain erityisestä syystä. "Jos opiskelijan näyttö viivästyisi kohtuuttomasti työelämäarvioijan puuttuessa, erityisestä syystä arvioinnin voi toteuttaa ja arvioinnista päättää kaksi opettajaa tai muuta koulutuksen järjestäjän edustajaa."

Näyttöympäristöt ja niiden soveltuvuus osaamisen osoittamiseen

Näyttöympäristöjen tulisi olla aina järjestettävissä työpaikoilla. Mikäli tähän ei päästä, tulisi näyttö järjestää siten, että se mahdollisimman todenmukainen todellisen työympäristön kanssa. Lisäksi tällöin tulee huolehtia kaksikantaisen arvioinnin toteutumisesta.

Perustelut oppilaitoksissa järjestettävälle näytölle

Lähtökohtaisesti pitäisi pyrkiä siihen, että näytöt järjestetään työelämässä. Aina ei kuitenkaan ole perusteltua järjestää näyttöä työelämässä. Metsäalalla toimintaympäristön muutokset ovat nopeita, mikä vaikuttaa siihen, miten näyttöjä voidaan järjestää. Esimerkiksi talvella ja keväällä 2020 ainakin eteläisessä Suomessa korjuukelit

olivat niin heikot, että vakituiset kuljettajatkin olivat lomautettuina. Toimikunta pohtii, voisiko Koskeen saada kirjausmahdollisuuden syyllä, jolla oppilaitosnäyttöä perustellaan.

Vuoden 2021 vierailukäynnillä todettiin, että perusteltu syy on, että opiskelijalle ei löydy muuta näyttöön soveltuvaa työpaikkaa ja mainituissa työympäristöissä on kattavasti tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksia vastaavia työtehtäviä. Esimerkiksi metsäkoneen kuljetuksen osaamisalalta tällainen perusteltu syy on tiukka aikataulu näyttöjen toteuttamisen suhteen, hankalat keliolosuhteet – esim. kelirikko, koneiden rikkoutuminen varsinaisessa työpaikassa ym. poikkeustilanteet.

Vierailukäynnillä todettiin myös, että osa tutkinnonosien näytöistä suoritetaan oppilaitoksella, kuten esimerkiksi kaikille pakollinen tutkinnon osa 20 osp:n laajuinen ”metsän hoito ja hyödyntäminen”-tutkinnonosa, johon kuuluu mm. metsänviljelyä, taimikonhoitoa sekä manuaalista puutavaranvalmistusta. Tutkinnon osan opiskelijat ovat yleensä ensimmäisen vuoden opiskelijoita, alaikäisiä ja ajokortittomia, ja heitä on paljon. Vaadittavat näyttösuoritukset ovat isotoinen kokonaisuus ja tehdään edellä mainittujen seikkojen vuoksi useimmiten koulussa.

Yleistykset oikaisupyynnöistä

Toimikunnalle ei ole tullut oikaisupyynnöitä

Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmien tilanne

Toimikunnan kokemuksen mukaan osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmissa on vielä kehitettävää. Koska toimikunta ei vuonna 2020 toteuttanut vierailukäyntejä, toteuttamissuunnitelmien todellista tilannetta on vaikea arvioida. Vuonna 2021 metsäalan työelämätoimikunta teki kaksi vierailukäyntiä. Vuoden 2021 vierailukäyntien yhteydessä huomioitiin, että näiden koulutuksen järjestäjien osalta osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmat oli laadittu tietosisällön mukaisesti. Kun jatkossa tehdään vierailukäyntejä, on osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelma keskeinen dokumentti, jota vierailukäynnillä käsitellään.

Henkilökohtaistamisen toteutuminen käytännössä

Amis-palautteen päättökysely: toinen heikoimman keskiarvon saanut kohta, mutta tämäkin keskiarvo kuitenkin hyvä eli 4,0.

Yleistettävät havainnot

Vuonna 2020 metsäalan perustutkinnon näyttöjen suorituspaikkoja tarkisteltaessa yli 40 %:sta ei tiedetä suorituspaikkaa. Vuonna 2021 luku oli pudonnut alle 10%:iin. Ilman kattavaa tietoa suorituspaikoista on ongelmallista tarkastella näyttöjen toteutusta tai etenkin laatua. Yhtenä ongelmana laadun arvioinnin kannalta on myös se, että tietyt yhtenäiset toimintatavat puuttuvat esim. sen osalta, miten tietoja kirjataan Koskeen. Tämä näkyy etenkin näyttöpaikan kirjaamisessa. Osa näytöistä on perusteltua pitää koulun työelämää vastaavissa näyttöympäristöissä. Ei ole perusteltua, että kaikki näytöt tehtäisiin työelämässä.

Hyvät käytännöt

Metsäalan työelämätoimikunta teki vuonna 2021 kaksi vierailukäyntiä. Vierailukäyntien vähyydestä johtuen hyviä käytäntöjä on vielä vähän jaettavaksi. Kun vierailukäyntejä karttuu enemmän, on hyvä, että hyviä käytäntöjä kootaan ja jaetaan toimikunnille sekä koulutuksen järjestäjille. On tärkeää kertoa näyttöön liittyvät asiat opiskelijalle etukäteen sekä varmistua opiskelijan oikeusturvan toteutumisesta. Arviointiin liittyvät perusteet tulisi käydä läpi opiskelijalle. Lisäksi näytön tarkoitus ja tavoitteet ovat osa hyviä käytäntöjä. Työelämässä olevia metsäkoneenkuljettajia hyödynnetään oppilaitosnäytöissä arvioijina, mikä on koettu hyväksi käytännöksi.

Vuoden 2021 vierailukäynnit: "osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelma on kattavasti ja hyvin tehty ja sitä voidaan hyödyntää osana opetuksen käytännön toteutusta" sekä "onnistunut ja tiivis yhteistyö työelämäneustajien kanssa"

Kehittämiskohteet järjestäjien toiminnassa

Työelämätoimikunta on vierailukäynneillään havainnut seuraavaa:

Koulutuksen järjestäjillä olisi kehitettävää työelämäyhteyksien parantamisessa: sujuvat yhteydet työelämään turvaavat työelämässä tapahtuvat näytöt ja työssäoppimispaikat. Hyvin usein arvioijana on opettaja tai kaksi opettajaa, vaikka lakiin on kirjattu, että vain erityisestä syystä kaksi opettajaa voi toimia arvioijina. Vaikka näyttöjä tehtäisiin oppilaitoksessa, toisena arvioijana tulisi olla työelämän edustaja. Tämä parantaisi myös työelämäyhteyksiä.

Etätövälineiden hyödyntäminen työpaikalla tapahtuvassa oppimisessa ja ohjaamisessa. Työssäoppimisen käyttäminen joustavasti opiskelijan taitotason mukaan, myös mahdollisesti jo koulutuksen aikaisemmassa vaiheessa. Työpaikkaohjaajakoulutusten lisääminen metsäalan työelämäedustajille. "Työelämäedustajien pooli", josta näytön arvioija valitaan, voisi olla suurempi. Aktiivisuutta näyttöympäristöjen kehittämisessä yhdessä työelämän kanssa tulisi lisätä. Metsäkoneenkuljettajien koulutuksessa metsäkoneen käytön seurantatiedon hyödyntäminen osana opetusta.

Yhteiset tutkinnon osat ja niiden osa-alueet

Vierailukäynnillä havaittu: "Jatkuvan haun kautta tulleiden opiskelijoiden YTO-aineiden suorittamispakko vaikeuttaa kokonaisten tutkintojen suorittamismäärää etenkin aikuisopiskelijoille."

Aikuisopiskelijat suorittavat osatutkintoja, koska eivät saa hyväksiluettua yhteisiä tutkinnon osia, jolloin päätyvät tekemään vain ammatilliset tutkinnon osat.

Tutkintojen perusteiden toimivuus

Pohdintoja

Tutkinnon perusteiden työelämävastaavuus

Amis-palautteen päättökyselyn ja työpaikkaohjaaja-kyselyn perusteella tutkinnon perusteiden työelämävastaavuus on hyvällä tasolla; keskiarvot yli 4

Perustutkinnon osalta puutteita: erikoispuiden kaato, ennallistaminen?

Valinnaisuuden toteutuminen tutkintojen suorittamisessa

Pitäisikö tätä kysyä opiskelijoiden päättökyselyssä?

"Lista" on pitkä -> valittavaa löytyy.

Raportissa pitäisi olla valittavissa osaamisalat myös tutkinnon osien osalta (PowerBi-raportit).

Lisäohjeistuksen tarpeet tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksista tai ammattitaidon osoittamistavoista sekä kokemukset tutkinnon perusteiden toimivuudesta

Oikaisupyynnöitä tai lisäohjeistustarpeita ei ole tullut työelämätoimikunnalle; tutkinnon perusteet toimivat.